

KAPellen en KRuisen

nummer 46

april 2010

Tonnie Vogten verzorgt in Thorn de Kapel onder de Linden en ... knipt papier

De Kapel onder de Linden in Thorn staat op een van de meest idyllische plekjes van het dorp. Het huis naast de kapel, half weggedoken onder de hoge linden, past goed in de verstilde omgeving. Tonnie Vogten en haar man Mat wonen er.

Zij hebben een grote betrokkenheid bij de kapel. Mat zorgt 's morgens dat de deuren opengaan en tegen de schemering gaat Tonnie het gebouw weer sluiten.

Loretokapel

Tonny Vogten kan uitgebreid over "haar" kapel vertellen. De uit 1673 stammende Kapel onder de Linden is een zogenaamde Loretokapel. Aan het einde van de Middeleeuwen ontstonden overal in Europa Loretokapellen, nadat volgens de legende het originele huisje in Nazareth, waar Maria de Blijde Boodschap had ontvangen, door engelen vanuit Palestina naar het Italiaanse Loreto was overgebracht.

Kaarsenkapel

Tonnie Vogten vertelt, dat in de Kapel onder de Linden grote hoeveelheden kaarsen worden opgestoken. Zij zorgt, dat er steeds voldoende kaarsen in voorraad zijn, maar zegt, dat die kaarsen een ernstige vervuiling van het witte interieur van de kapel veroorzaakten. Het door de kaarsen veroorzaakte roetprobleem, is inmiddels opgelost, doordat sedert 1992 de voormalige biecht-kapel, een soort zijbeuk, als kaarsenkapel in gebruik is genomen. Daardoor wordt het fraai gestuukte plafond in de Mariakapel niet langer bevuild. In de kaarsenkapel is door een goede afzuiging de hoeveelheid roet zeer beperkt. Tonnie houdt van bloemen en verzorgt liefdevol de bloemen in de kapel. In voorkomende gevallen, als de kosten afwezig zijn, assisteert zij bovendien bij de eredienst.

Intenties

In de kaarsenkapel is een eenvoudige icoon van Maria geplaatst. "Het is opvallend," aldus Tonnie Vogten, "dat jongeren kiezen voor de icoon en niet naar de Mariakapel gaan."



Tonny Vogten bij de kapel onder de Linden. Op de achtergrond haar huis.





Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg

Swalmerstraat 100
Postbus 470
6040 AL Roermond

Telefoon
(0475)386 781

E-mail
skkl@bisdom-roermond.nl

Website
www.kruisenenkapellenlimburg.nl

Bank
57.62.20.159
IBAN: NL58 ABNA 05762 20 159
BIC: ABNANL2A



Doel

De stichting, verbonden met het Bisdom Roermond, is als overkoepelende organisatie sinds 1954 actief betrokken bij de zorg voor kruisen en kapellen in Limburg.

Doelstelling is het adviseren en stimuleren van lokale groeperingen en particulieren.

De stichting adviseert op het gebied van restauratie en onderhoud, alsmede bij het oprichten van kruisen en kapellen.



Kapellen en Kruisen

is een uitgave van de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg

Redactie

B.H.H. Brader (eindredactie)
W.J.H. Oehlen

Donateurs
minimaal € 25,- per jaar

Abonnementen
€ 10,- per jaar

ISSN 1875-1644



provincie limburg

HUIS VOOR
DE KUNSTEN
LIMBURG



BISDOM  ROERMOND

In de kapel ligt ook een intentieboek: mensen kunnen hun zorgen aan het papier toevertrouwen. " *Mensen leggen hun problemen hier neer. Het gaat dan om universele zaken, die eigenlijk nooit veranderen. Vooral als mensen zich onmachtig voelen, komen ze naar de kapel. En dat gebeurt al eeuwen lang.* "

De intenties uit het boek, deze neergeschreven diepste verzuchtingen van mensen in nood, worden, als er een eucharistieviering in de kapel is, door de deken voorgelezen.



De vroegere biechthal functioneert thans als kaarsenkapel. Achterdoor de icoon van Maria.

Mon repos

Tonnie zelf straalt rust uit. Zou dat komen, omdat ze geboren is in een huis met de naam " *Mon repos* " ?

Ze wordt vaak aangesproken door mensen, die informatie over de kapel vragen, maar eigenlijk hun verhaal kwijt willen.

Die gesprekken vinden plaats binnen in de kapel, of buiten onder de bomen, waar een gewijde, rustgevende sfeer hangt.

Tonnie is toegankelijk van aard, waardoor bezoekers van de kapel hun hart nogal eens bij haar willen uitstorten.

Knipwerk

Een zekere mate van creativiteit kan Tonnie Vogten niet ontzegd worden. Zo heeft ze zelf haar leven te boek gesteld. In " *Stukjes verleden* " beschrijft ze haar jeugd in Grevenbricht en hoe ze uiteindelijk in Thorn naast de Kapel onder de Linden, "bij een bijzondere buurvrouw", is terecht gekomen. Ook op andere wijze is ze creatief geweest: wanddoeken, applicatie, poppen.

Maar het knipwerk heeft het uiteindelijk gewonnen. In papier wel te verstaan. Ze leerde het vak door voorbeelden na te knippen. Later ontwikkelde ze een eigen stijl.

Ze is op dit gebied *self-made*, ze heeft het allemaal zelf moeten uitzoeken. Gezien haar woonomgeving lag het voor de hand, dat haar onderwerpen nogal eens kruisen en kapellen betroffen. De Loretokapel kwam als eerste aan de beurt. Bijzonder is ook, dat ze kleur in haar werk weet te brengen. De gestileerde symmetrische kruisen ogen bijzonder fraai.

Van haar knipwerk zijn kaarten gemaakt, die ze ten bate van de restauratie van de kapel verkoopt.



Een fraai voorbeeld van het knipwerk van Tonnie Vogten.

Ben Brader

Contactdag 2010

Op *zaterdag, 10 april* organiseert de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg de jaarlijkse Contactdag voor de Limburgse plaatselijke organisaties. Dit jaar vindt de Contactdag plaats in Asselt (nabij Swalmen).

Het programma voor die dag is als volgt samengesteld:

- 12.30 uur: koffie en vlaai in Café-restaurant Maaszicht
Pastoor Pinckersstraat 36, 6071 NW Asselt (Swalmen), telefoon: (0475) 50 40 64
- 13.00 uur: Opening door Koos Swinkels,
voorzitter van de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg
- 14.00 uur: Groep I: Rondleiding Dionysiuskerk (Rozenkerkje)
Groep II: Bezoek aan het Cultuur-historisch Museum Asselt
- 15.00 uur: Groep I: Bezoek aan het Cultuur-historisch Museum Asselt
Groep II: Rondleiding Dionysiuskerk (Rozenkerkje)
- 16.00 uur: Napraten in Café-restaurant Maaszicht

Het Rozenkerkje te Asselt met op de voorgrond rechts het museum



Het Heijerkepelke in Swalmen

In Swalmen Noord, vlak langs de oude rijksweg 271 van Roermond naar Venlo, vinden we op een vijf-sprong de kapel "Op de Heide". Over de ontstaansgeschiedenis van deze kapel is niet veel bekend.

Uit een rekening in het gemeentearchief blijkt, dat er in 1732 is betaald voor het maken van een muur om het "Hagelkruis". Dat kruis stond op de bovenvermelde vijf-sprong.

Voor de muur werden 46 mandagen van 10 á 12 uur werk in rekening gebracht. Dat moet dus een flink bouwwerk geweest zijn! Waarom de muur werd geplaatst, is niet meer te achterhalen.

Hagelkruis

Een hagelkruis bevond zich op veel plaatsen in Limburg, doorgaans in het open veld, ter bezwering van hagel-schade.

Geregeld werd het beeld aan het kruis versierd met bloemen en kaarsen, opdat de grootste ramp die de boer kon treffen, namelijk de hagelbui, niet zou neerkomen op de rijpende korenvel-den. Vaak was er ook een primitieve offerblok bij het kruis.

Zo ook in Swalmen. In de rekening van de St.Lambertuskerk wordt voor het eerst in 1770 een opbrengst van acht stuivers vermeld "*uijt den offerstock aan 't Hagelcruijs*".

In Swalmen werd het "*Cruys*" opgericht op een plek waar de heerbaan Roermond - Venlo (thans Oudeweg geheten) samenkwam met de Moolenwech, de Heydwech en de Hollestraet.

Sinds 1947 heet een van de wegen langs het kappelletje officieel "*Hagelkruis*".

Smabers

In 1774 werd door landmeter Sma-bers een kaart van Swalmen gemaakt,



Het Heijerkepelke op de vijf-sprong

waarop voor het eerst de kapel is ingetekend, en wel met de naam "*Hagelcruijs*". De kapel is dus vermoedelijk rond het midden van de achttiende eeuw gebouwd, op de plek waar al veel eerder een hagelkruis stond.

Dat kruis werd buiten, tegen de oostelijke muur van de kapel opgehangen. Ook tegenwoordig hangt er nog een kruis aan die gevel van de kapel. Het thans aanwezige kruis werd in 1983 aangebracht. Het werd bekostigd door buurtvereniging "Heide" en is gemaakt van iroko-hout. Aan dat kruis hangt een bronzen corpus uit hetzelfde jaar.

Drie kleine kinderen en een druk bedrijf

Boven de ingang van de kapel is een vierkante natuursteen ingemetseld met daarin gebeiteld de tekst Cura M. Jansen AN MDCCCXXXV.

Volgens de overlevering was Henricus Cuijpers, geboren in 1794 in Middelhoven-Swalmen, getrouwd met Engelina Ramakers. Zij overleed op 22 december 1832 na de geboorte van hun derde kind. Haar man bleef achter met drie kleine kinderen en een druk bedrijf.

Cuijpers vond al spoedig een nieuwe

levenspartner: Maria Gertrudis Jansen, jongste kind van Philippe Jansen, de eigenaar van de hoeve Gebrook. Henricus trouwde met Maria op 28 april 1834 en op 23 januari 1835 werd hun eerste kind geboren. Alle reden tot vreugde over de gelukkige wending in het leven van Henricus Cuyper. Het zou best zo kunnen zijn, dat hij zijn dankbaarheid tot uiting heeft gebracht door het bekostigen van de voorzieningen voor een bedehuisje op de Heide en het aanbrengen van de naam van zijn tweede vrouw in de natuursteen boven de ingang.

Interieur

Het interieur van deze kapel is vrij eenvoudig. Er zijn enkele glas-in-lood raampjes en twee muurconsoles naast het altaar. Op die consoles vinden we beelden van het H. Hart en Gerardus. Beide beelden zijn geschonken door buurtbewoners. Verder is er een wit altaar in barokstijl, met een gipsen Mariabeeld met Jezuskind. Aan de bovenzijde van het altaar twee engelen met palmtak en een duif, symbool van de H. Geest. Bovendien staan er nog twee messing kandelaars met kaarsen.

Aan de wanden vinden we een schildrij en enkele kruisbeelden, ook weer geschonken door de buurt. In de hoek links van het altaar staat een doopvont. Voor het altaar bevindt zich een eenvoudige communiebank. Tenslotte is er een grote kaarsenstandaard.

Boek

De kapel is dagelijks geopend en wordt nog steeds door velen bezocht. Dit blijkt uit de talrijke brandende kaarsen en het boek, waarin men zijn wensen en gebeden kan noteren.

In de kapel zijn zitplaatsen voor ongeveer twintig personen.

Af en toe wordt de kapel nog gebruikt voor huwelijken, doopplechtigheden en het bidden van de rozenkrans in de meimaand.

In het verleden trok de sacramentsprocessie van Swalmen langs het Middehaoverkapelke en vervolgens langs dit Heijerkapelke, waar dan de zegen met het Allerheiligste werd gegeven.

De kapel staat thans op de lijst van beschermde monumenten, zoals een bordje langs de deur aangeeft.

Lindebomen

Het kapelletje is omringd door vijf lindebomen (aanvankelijk waren dat er zelfs acht, maar bij een wegconstructie in 1956 zijn er helaas twee verdwenen en een tijd later is er nog een verwijderd).

In oktober 1988 is het Heijerkapelke opnieuw in gebruik genomen, na een grondige restauratie van het stuc- en houtwerk, het dak en de vloeren.

Wim van Diepen

Heijerkapel in Swalmen wacht op herstel

De Heijerkapel aan de noordkant van Swalmen staat er op het eerste gezicht nog goed bij. Het gebouw oogt romantisch, zoals het daar staat te midden van gesnoeide lindebomen. Dichterbij komend is de oorzaak van die romantiek ook duidelijk. De stenen van het gebouw zijn verweerd. Een blik omhoog toont een dak van leien, die bemost zijn en waarvan er verschillende gebroken zijn. Pierre van Avesaath en Harrie Beurskens leggen uit, dat die leien vervaardigd zijn van klei en dat ze aan vernieuwing toe zijn.

Buurtvereniging

Beide heren zijn verknocht aan de Heijerkapel. Harrie Beurskens zegt, dat de kapel helemaal bij de buurt hoort.

"We hebben hier ook een buurtvereniging 'Mariabuurt Heide', waar we altijd wel mensen vinden om de boel op te knappen". Pierre van Avesaath vult aan: "De kapel wordt 's morgens door de bewoners van het naastgelegen huis geopend en 's avonds weer gesloten. Er zijn ook mensen, die het kapelletje schoonmaken".



Pierre van Avesaath (links) en Harrie Beurskens

Bron van zorg

Het onderhoud van de kapel is een bron van aanhoudende zorg. Van binnen ziet de kapel er weliswaar perfect uit: een jaar of drie geleden is ze geschilderd. En de buitenkant is een tijd geleden gevoegd, zodat het metselwerk ook weer jaren meekan. Maar dan het dak. De leien zijn verweerd en kapot en moeten nodig vervangen worden. Zo'n dak vervangen: dat doe je niet met een paar goedwillende vrijwilligers. Daar moeten vakmensen aan te pas komen en die zullen betaald moeten worden. De kosten zullen niet gering zijn en de buurtvereniging, die geen contributie heft, heeft geen geld in kas.

Interreg IV

Gelukkig gloort er hoop. In het kader van het project "Sociale Innovatie behoud Religieus Erfgoed" van Interreg IV zullen Europese gelden beschikbaar gesteld worden om kruisen, kapellen, beelden en andere religieuze relictten te restaureren.

Weliswaar is de regeling formeel nog niet definitief, maar naar verwachting zal eind april/begin mei een beroep op de gelden gedaan kunnen worden.

Typerend voor de regeling is, dat er geen gelden beschikbaar worden gesteld, maar dat de ondersteuning zal gegeven worden "in natura", d.w.z. dat via de Monumentenwacht Limburg bepaalde werkzaamheden zullen worden uitgevoerd, dan wel, dat materialen beschikbaar zullen worden gesteld.

Ben Brader

De Ursulinenkapel te Roermond: een juweeltje

Verscholen tussen de monumentale gerestaureerde restbouw van het voormalige Ursulinenklooster, het mooie kantoorpand van de LLTB en de foeilelijke kantoortoren van het voormalige Interpolis, staat als een verloren juweel de Ursulinenkapel.



De Ursulinenkapel weggedrukt door een hoge kantoorflat

Een stukje geschiedenis

De orde van de Ursulinen werd in 1535 gesticht in Milaan door Angela de Merici.

De overste van het in 1644 te Sittard gestichte klooster van deze orde stuurde op 1 mei 1646 een verzoek aan het stadsbestuur van Roermond om ter plaatse een klooster van de orde te mogen stichten. Reeds op 14 juni 1646 werd hiervoor toestemming verleend en al op 12 augustus van dat jaar betrokken de Ursulinen een pand aan de Steegstraat, dat voor hen was gekocht door Baron Bentinck. Bij contract waren de Ursulinen verplicht om gratis onderwijs te geven aan arme meisjes. Die verplichting zijn de zusters nagekomen tot het jaar 1783, toen keizer Joseph II de in zijn ogen nutteloze kloosters sloot.

Bij de grote stadsbrand van 1665 werd het klooster verwoest. Het werd groter en doelmatiger herbouwd. De nieuwe barokkerk werd op 21 oktober 1685 geconsacreerd door bisschop Reginaldus Cools.

Staatse troepen

De Ursulinenkapel werd in 1696, bij gelegenheid van het 50-jarig jubileum van het klooster, ingezegend. De ingemetselde datumcartouches in de voorgevel getuigen hiervan.

De Staatse troepen onder commando van Menno van Coehoorn schoten op 6 oktober 1702 een bres in de stadsmuur tussen de Venlosche Poort en de Catentoren. Gezien de bouwsporen liep ook de kapel hierbij schade op. Met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid is de kapel gerestaureerd in de periode dat Fredericus Jacobus van Aefferden bisschoppelijk vicaris (1746-1750) was. Als herinnering aan diens initiatief en mogelijke donatie is boven de toegang van de kapel zijn wapen aangebracht.



Precies voor de kapel is een parkeerplaats

Secularisering

Op 26 september 1796 seculariseerde het Franse bewind het Ursulinenklooster.

De regeringscommissaris nam twee jaar later de gebouwen over en verdreef de zusters. Nieuwe eigenaar van de domeingoederen werd op 27 december 1799 Mathieu Moreau, landbouwer uit Faubourg-St. Walburge te Luik.

De nieuwe eigenaren en hun opvolgers hebben zich weinig druk gemaakt om hun nieuwe bezit. Een deel van de gebouwen was in 1822 reeds afgebroken en de kapel raakte in verval. Het hele resterende complex ging in 1836 over in handen van notaris Felix Milliard. Waarschijnlijk is toen de achtergevel van de kapel gesloopt en samen met de herbouw van de deels vervallen tuinmuur opnieuw in verband opgemetseld.

Mogelijk had de familie Milliard de bedoeling ze in te richten als devotiekapel.

LLTB

De Limburgse Land- en Tuinbouwbond werd op 5 mei 1923 eigenaar van het hele complex. Het voormalige klooster kreeg de bestemming Landbouwwinterschool (later Middelbare Landbouwschool genaamd). Op het terrein verrees weldra het Landbouwhuis, het kantoorgebouw van de LLTB. De school verliet het pand in 1968 en er volgde een periode van leegstand tot 1979, toen de Centrale Rabobank het oude klooster aankocht en restaureerde.

De kapel bleef bezit van de LLTB. In de periode vanaf ongeveer 1900 had ze hoofdzakelijk de bestemming "berghok". Op 20 oktober 2000 droeg de LLTB de kapel over aan de Stichting Rura voor het symbolische bedrag van een gulden. Deze overdracht betekende de definitieve redding van de kapel. Ze werd door Rura grondig gerestaureerd en ingericht als devotiekapel.

Beschrijving van de kapel.

De Ursulinenkapel werd op het kloosterterrein gebouwd omstreeks 1696. De oriëntatie is zuid-west en ze grenst met de achtergevel aan de tuinmuur. Ze is gebouwd in Maastrandse renaissancestijl en staat op de gemeentelijke monumentenlijst.

De kapel meet ongeveer 4 x 4,5 meter. Het interieur is voorzien van een offer tafel voor waxinelichtjes, een kruisbeeld en heiligenbeelden en bidstoelen. Centraal in de topgevel is een nis aangebracht, thans voorzien van een H. Hartbeeld. Ze is uitgevoerd in mergel. Boven de nis is een cartouche te zien met een floraal motief, namelijk een gestileerde roos met aan weerszijden een rozenblad. In de kerkelijke architectuur komt de roos vaker voor. Ze is het symbool voor onschuld, mildheid en zwijgzaamheid.

Datumcartouches

Aan weerszijde van de nis zien we twee datumcartouches, de linkersteen draagt het opschrift A.N.N.O. en de rechtersteen 1.6.9.6. zijnde het jaar van de bouw en de inzegening. De afmetingen zijn 25 cm breed en 40 cm hoog, uitgevoerd in mergel met in hoogrelief twee simultane afbeeldingen van cherubijnenkopjes. De afbeeldingen zijn door erosie zwaar beschadigd.

Boven de sluitsteen van de ingang is het wapen aangebracht van vicaris Fredericus Jacobus van Aefferden, zoals hierboven reeds vermeld. Het is uitgevoerd in mergel en is 44 cm hoog en 42 cm breed. Ondanks de beschadiging is het wapen te herkennen als dat van de familie Van Aefferden.

Het polychromeerwerk in de kapel is uit eind negentiende eeuw en mogelijk tot stand gekomen in de tijd dat Felix Milliard eigenaar was. Het polychromeerwerk is aangebracht in de secco-techniek dat wil zeggen dat de verf op een droge ondergrond werd aangebracht met behulp van een bindmiddel, zoals lijm, eiwit of caseïne. De gerestaureerde vloer bestaat uit een ruitpatroon van zwarte en witte keitjes.



Fraaie details in de voorgevel

Gebrandschilderde ramen

Uitgangspunten voor de hoofdcompositie van de beide nieuwe gebrandschilderde ramen waren:

- * dat Rura de kapel wenste te zien als devotiekapel
- * de wens van de LLTB om in de kapel aandacht te schenken aan de H. Isidorus, patroon van de landbouw
- * aandacht voor St. Ursula als naamgeefster van klooster en kapel

Het ontwerp is van Coen Mesterom, glazenier en docent glazenier te Vlodrop.

Raambeschrijving St. Ursula

St. Ursula is afgebeeld als een jonge koninklijke maagd in vorstelijk gewaad met een pijl, als teken van haar martelaarschap, in de hand. Ze draagt een wijde mantel, een zogenaamde schutsmantel, waaronder ze haar gezellinnen, gezeten in een boot, beschermt. De prisma's in de ramen staan symbool voor parels van helderheid, zuiverheid, oprechtheid en onschuld, omgeven door een wit veld als symbool van waarheid, goedheid, maagdelijkheid en geloof. Dit alles in relatie tot de deugden van St. Ursula en haar gezellinnen. Ursula draagt een kroon op haar hoofd als teken van haar koninklijke afkomst. De nimbus is een teken van heiligheid. In het benedenpaneel zien we de in de boot gezeten gezellinnen onder de schutsmantel. De boot ligt in de Rijn, weergegeven door blauwe golvende lijnen.

De hoofdkleuren in het raam zijn blauw en violet-paars. Blauw als symbool voor zuiverheid, oprechtheid, onschuld en hoop; violet-paars als symbool voor martelaarschap en rouw.

Raambeschrijving H. Isidorus

Bedoeld is de H. Isidorus van Madrid, ook genoemd Isidorus de Landbouwer.

Hij is de patroonheilige van de landbouwers en de arbeiders. Hij wordt aangeroepen tegen droogte en voor een goede oogst. Hij was een eenvoudige Spaanse boer, die het zonder opvallende daden tot heilige bracht. Hij werkte in dienst van een grootgrondbezitter van de vroege ochtend tot de late avond op het land. Hij wordt afgebeeld als Spaanse boer met een dorsvlegel in de linkerhand en een korenschoof in de rechterhand. De hoofdkleuren van het raam zijn bruin en geel, symbool voor landbouw, vruchtbaarheid en oogst. Hij draagt de nimbus als heilige.

Harrie Knoors

Bronnen

- * De Ursulinenkapel gerestaureerd door Rura. Zie website: www.rura.nl. Klik op projecten.
- * Ursulinenkapel te Roermond. Cultuurhistorische analyse door Architectenburo Dorrepaal-De Winter, Horn december 2000



Ook de achterkant van de kapel oogt verwaarloosd

Veldboeketje

Kruisen en kapellen hebben in de loop der eeuwen vele schrijvers, dichters en troubadours geïnspireerd. In onze vaste rubriek 'Veldboeketje' ruimen wij een plekje in voor een romanfragment, gedicht, liedtekst, legende of enkele spreuken; geïnspireerd op de ontelbare monumentjes van vroomheid in het Limburgse landschap. Deze keer een stichtend portretje van de Sint Servatiuskapel te Nunhem, opgetekend uit de bloemlezing 'Limburgsche legenden, sagen, sprookjes en volksverhalen, deel 1' (samengesteld door H. Welters).

De Sint Servatiuskapel te Nunhem



De godsvrucht van den godsdienstigen Limburger jegens den H. Servatius, die zich zoo schoon en treffend in diens aloude bisschopsstad Maastricht openbaart, vindt ook te Nunhem hare ontboezeming. Op een zachtglooienden heuvel onder een lommerrijk geboomte verscholen, ligt in dit dorpje een van oudsher bekende kapel, toegewijd aan den H. Servatius. Sinds onheuglijke tijden wordt zij door vrome personen van allen rang en stand druk bezocht, om er den H. Servatius te danken voor het licht des geloofs aan onze voorouders verkondigd, om zijne bescherming over Limburg's kerk af te smeeken, doch vooral om er genezing van koorts en andere ziekten te verwerven.

Naast de kapel ontspringt eene bron van het zoetste en helderste water, dat in een put samenvloeit. Nimmer zal de pelgrim verzuimen zich met een dronk van dit heilzaam

water te laven of er een fleschje voor een dierbaren zieke mee te vullen. Heil den geloovigen lijder, die er St. Servatius met vertrouwen aanroept; en al gelooft hij in zijn eenvoud St. Servatius' hulpe voor een zilverstuk te koop, zoo zal toch zijne goede meening zijne hoop niet beschamen.

Wee hem echter, die zich over den vromen pelgrim durft vroolijk te maken of St. Servatius' gunsten veracht! Hij heeft het lot te duchten van een spotter, die een loopje met eenige trouwe vereerders van St. Servatius willende nemen, hen schertsenderwijze toeriep, 'dat de heilige man niet thuis was, maar in het bosch hout sprokkelde'.

Op hetzelfde oogenblik gevoelde hij eene rilling door zijne leden en werd door de koude koorts aangetast. (J.J.).

Kent ook u teksten (romanfragmenten, gedichten, liedteksten, legenden of spreuken) die volgens u in deze rubriek thuishoren? Stuur ze – mét bronvermelding – op naar: Wiel Oehlen, Swier 47, 6363 CL Wijnandsrade.

Het Kruis van de Keizer in Wessem

In het boek over een familie Smeets uit Wessem, geschreven door Toon Smeets, staat een korte beschrijving van ons stamhuis in vroeger dagen: een boerderij met herberg en brouwerij, genoemd "In den Keizer". Een mooi huis, sinds enkele jaren goed gerestaureerd. Boven de deur aan de Steenweg staat in de Naamse steen van de bovendorpel het jaartal 1704.



*De drie gebroeders Smeets bij het keizerskruis.
Links met priemende paraplu Wiel Smeets. Rechts met rood jack broer Pierre en naast hem broer Jo.
Bescheiden op de achtergrond: promotor van Wessemse kruisen en kapellen Joep Gielen*

De familie van de Keizer onderhield vóór de tweede wereldoorlog een houten veldkruis, dat op een stuk land stond aan de sluis in Panheel.

Het kruis stond op de hoek van "unne geer" met op de achtergrond drie eikenbomen.

Atelier Windhausen

In de oorlog werd het kruis vernield en ook de eikenbomen hadden geleden onder het granaatvuur.

Onze Vader, Sjang vanne Keizer, heeft toen bij Atelier Windhausen in Roermond uit een eikenhouten balk een nieuw corpus laten snijden.

Ook de kruisbalken werden van dat hout gemaakt. Dit kruis werd geplaatst in een wei van de familie Smeets aan de Thornerweg even voorbij de brug over de Panheelder beek.

Kevelaer

Toen in de jaren zestig van de vorige eeuw op dat perceel een nieuwe school werd gebouwd, moest het veldkruis wijken en is het enige honderden meters verder geplaatst op de grens van Thorn en Wessem. Binnen afzienbare tijd werd het corpus gestolen.

Er is enige tijd overwogen om een gipsen corpus aan te brengen, maar er werd in Kevelaer een corpus van kunststof gekocht en op een gerenoveerd kruis geplaatst.

Dit corpus is later door vandalen vernield en de familie (drie broers) heeft toen besloten om uit te kijken naar een (giet) ijzeren corpus.

Op de zolder van de pastorie

Via de toenmalige pastoor Theunissen werden wij in contact gebracht met pastoor Hendriks in Linne, die op de zolder van zijn pastorie een aantal veldkruisen had verzameld.

We kregen een zwartkleurig ijzeren corpus mee. Om het voor diefstal te behoeden werd het Corpus wit geverfd met een rood/blauwe lendendoek.

In de negentiger jaren is het kruis verplaatst omdat het letterlijk "in de weg" stond vanwege een wegverlegging. Het is toen enige meters terug geplaatst richting Wessem in de buurt van een klein woonwagencamp op grond van de gemeente. De gemeente zorgde voor een bestrating en beplanting.

Op een zondagnamiddag zijn we met z'n drieën plus de kinderen aanwezig geweest bij de inzegening door de toenmalige kapelaan Smeets van Wessem.

De kruisbalken worden regelmatig van een nieuwe verflaag voorzien en de beplanting wordt nog altijd door de gemeente keurig verzorgd.

Wiel Smeets

Onderkomen gezocht voor een H. Hartbeeld



Het hierbij getoonde beeld van het H. Hart is ca. 100 jaar oud, heeft een hoogte van 100 cm en een spanbreedte van 54 cm.

De tekstplaat op de sokkel vermeldt

*" Venite ad me omnes"
(Laat allen tot mij komen).*

De linkerhand van het beeld behoeft enige restauratie.

Geïnteresseerden kunnen contact opnemen met
Ed. van Gelder te Brunssum (045-52 59 107).

De pelgrim

"Twee maanden geleden ben ik met pensioen gegaan en ik vond, dat ik deze mijlpaal in mijn leven met een bijzondere prestatie moest markeren. Dat werd dus een voetreis naar Santiago de Compostela. Ik zou Jacobus gaan bezoeken, ruim 2500 km van mijn woonplaats in het oosten van het land verwijderd.

Mijn vrouw vond het maar niks, maar mijn kinderen leek het wel spannend. Ik heb aan mijn vrouw van alles moeten beloven, zoals dagelijks opbellen, goed eten en niet met vreemde vrouwen optrekken.

De voorbereiding op zich was al een heel werk. Gelukkig kon ik bij het Jacobsgenootschap in Utrecht een heleboel informatie krijgen.

En nu ben ik dan al weer een week aan het lopen. Het afscheid thuis was overweldigend. De hele straat was uitgelopen en er is menig traantje geplengd. Als je dan na 500 meter in je eentje bent, krijg je echt dat gevoel: het avontuur is nu begonnen.

Ik ben heel benieuwd hoe het alleen zijn me zal bevalen. Ze zeggen wel, dat je op zo'n tocht jezelf tegen komt. Dat kan dan bij mij vies tegenvallen.

Vanaf Millingen bij Nijmegen ben ik het Jacobspad gevolgd. Dat loopt een stukje over Duitsland, waarna het pad bij Venlo Nederland weer binnenkomt. Dan komt Roermond, waar ik overnacht heb in de refugio onder de kathedraal. De volgende dag ben ik de Maas overgestoken en kwam toen in Thorn. Daar was een "Bed and breakfast" luisterend naar de naam "Bèd en Bôtram Bie Ós".

's Avonds ben ik nog een rondje buiten langs het dorp gelopen. Opvallend vond ik de vele kapelletjes. Die eenvoudige vorm van volksdevotie sprak me wel aan. Ik zou zelf ook meer die mentaliteit moeten aannemen.

Wat de oorzaak was, weet ik niet, maar die avond voelde ik me wat neerslachtig. De volgende morgen stond ik rond zeven uur op en na het ontbijt moest ik weer op weg.

Het neerslachtig gevoel was gebleven. Voor het eerst had ik er eigenlijk niet zo'n zin in. Het was bovendien miezriger weer en ik besepte, dat ik nog ruim twee maanden zou moeten voortsjokken. Regen, kou, honger en dorst, modderige wegen, vieze slaapzalen, louche logementen: dat alles stond me te wachten.

Het had niet veel gescheeld, of ik was teruggegaan naar mijn pensionbed.

Bij het verlaten van het dorp in de richting van de Belgische grens – ik was er bijna voorbij gelopen – zag ik een klein kapelletje. Het simpele bouwwerkje was toegewijd aan de H. Jacobus. Achter het traliewerk stond een beeld van de heilige, compleet met staf en hoed. In het kapelletje brandde een kaars.

Ik kreeg ineens weer inspiratie. Ik heb mezelf bijeen gepakt en heb die dag gelopen, zoals nooit tevoren."

Het Devotiekruis van Matti Rijcken

Matti Rijcken was een spontane jongen uit Partij-Wittem, in de leeftijd van vijftien jaar. Hij was de oudste zoon van de vier kinderen – twee broers en een zusje – van René en Vicki Rijcken uit Partij-Wittem, die er een dorpscafé runden. Matti was een leerling aan de Mavo St. Petrus te Gulpen, maar de techniek boeide hem meer. Hij was in zijn vrije uren dan ook vaak te vinden op de boerderij van Matje Smeets te Partij.

Op 18 oktober 1974 maakte het dorp zich op voor de St. Gerardus na-jaarskermis. In café Rijcken was het orkest al besteld, dat het feest zou opluisteren en alles was er in gereedheid gebracht. Zijn moeder had Matti die vrijdag verboden naar boer Smeets te gaan, aangezien zij 's middags inkopen moest doen en Matti op zijn jongere broers en zusje moest passen. Maar Matti was 's morgens vroeg al het huis uitgeslopen en naar Smeets gegaan, want er moesten bieten worden geroid in de Vossenbergh te Wahlwiller.

Vicki en René Rijcken gingen 's middags in Gulpen boodschappen doen en zagen een ziekenwagen met hoge snelheid naar Wahlwiller rijden.

Vicki zei nog tegen haar man: 'Ik hoop toch niet dat er iets met onze Matti is gebeurd'. Maar het was wel zo.



Matti Rijcken

Wat gebeurde er?

Het veld waar de bieten geroid werden is een sterk heuvelachtig terrein en er moest voor de bietenrooier een extra tractor worden gespannen om deze machine bergop te trekken. Deze was met een dikke staalkabel aan de tractor van de bietenrooier bevestigd.

Wat er precies is gebeurd, is onbekend, maar de eerste tractor met Matti erop werd door de staalkabel rugwaarts getrokken en sloeg over de kop. De staalkabel ging dwars over het lichaam van Matti heen en wurgde hem.



Het memoriekruis voor Matti Rijcken

Verslagenheid

Toen het nieuws in Partij bekend werd, was de verslagenheid groot. De kermis werd afgelast. Pater de Smet bracht de droevige tijding bij de familie Rijcken thuis. Zij waren geheel ontdaan. Hoe had zo iets kunnen gebeuren?

Matti werd bij de zusters te Mechelen opgebaard. De gemeenschap van het kleine Partij was dagen in rouw gehuld en treurde om een van haar zonen, die zo plotseling uit haar midden was weggerukt.

Een devotiekruis

Enige tijd later werd er in de Reimersdaal – dit is de weg tussen Partij en Mechelen – een kruis geplaatst met een tekstplaatje, waarop stond dat Matti Rijcken hier zou zijn overleden. Maar dit was helemaal niet het geval, want Matti was in vogelvlucht drie kilometer verderop verongelukt. Gelukkig heeft pater de Smet zich met deze vergissing bemoeid en heeft hij er, samen met diverse inwoners van Partij, voor gezorgd dat een gietijzeren kruis op de plek is geplaatst, waar het ongeluk daadwerkelijk heeft plaatsgevonden. De Heemkundevereniging van Wahlwiller heeft de taak op zich genomen het kruis te onderhouden en te verzorgen. En zo leeft Matti Rijcken toch nog voort in onze gedachten.

Gegevens kruis

Het is een gietijzeren kruis met twee engeltjes aan het voeteneind. Godfried Egellie heeft dit memoriekruis beschreven in zijn boek "Gietijzeren wegkruisen in Limburg" (blz. 152) Het kruis is van het type IIAb 7.

Op het bijbehorende plaatje staat de tekst: 'Hier overleed Matti Rijcken * 8 juli 1959 + 18 oktober 1974, Rust in vrede'.

Tekst en foto's: Chris Willems

Limburgs mooisten (11)

Kruisbeeld bij Kasteelhoeve St. Jansgeleen te Spaubeek

Komende vanuit Spaubeek, de oude weg volgend (Spaubeeklaan) richting Geleen, ziet men direct na het passeren van de tunnel onder de A-76, de kasteelhoeve van de voormalige heerlijkheid Jansgeleen liggen (tegenwoordig St. Jansgeleen). Bij de inrit naar deze monumentale hoeve staat een machtige kastanjeboom en onder zijn enorme bladerdak staat een prachtig en goed onderhouden kruisbeeld te pronken.

Enkele jaren geleden heb ik op een van mijn fietszwerftochtjes door ons mooie Zuid-Limburg dit juweeltje van een landschapselement ontdekt. Het heeft toen zoveel indruk op mij gemaakt dat ik hierna nog geregeld naar deze plek ben teruggekeerd.

Het is een zogenaamd (houten) vliegerkruis met een indrukwekkend mooi corpus. Het gezicht van Onze Lieve Heer straalt op een indringende maar eenvoudige wijze berusting uit.

Op het dwarshout staat het jaartal 1758 aangegeven. Het ligt voor de hand dat de toenmalige bewoners van deze heerlijkheid het kruisbeeld hebben geplaatst. Wij kunnen ons gelukkig prijzen dat de opvolgende bewoners e.a. er voor gezorgd hebben dat de huidige generatie ook kan genieten van dit bijzondere monumentje van vroomheid.

Het kruis en de hoeve liggen als een enclave van Spaubeek ingeklemd tussen de A-76 en de spoorlijn Sittard - Heerlen. Wonder boven wonder heeft het gebied zijn landschappelijk karakter goed weten te behouden en de erachter liggende hellingbossen nodigen u uit voor een stevige wandeling.

*Foto's en tekst:
Jan Jansen (Nuth)*



Twée nieuwe wegkruisen in Eys

Zoals reeds in Kapellen en Kruisen nr. 44 van oktober 2009 vermeld werd, heeft de wegkruisenwerkgroep van het IVN Eys in samenwerking met de Scholengemeenschap Sophianum in Nijswiller een oud wegkruis aan de Kelderweg vernieuwd.

Doch medio 2008 heeft deze werkgroep ook een nieuw wegkruis geplaatst aan de Karstraat (weg tussen Eys en Wahlwiller en Nijswiller).

De bede op dit nieuwe wegkruis vraagt om bescherming door onze Lieve Heer van de drie dorpen. De samenwerking wordt in drie cirkels gesymboliseerd.

Op 2 mei 2008 werd dit nieuwe wegkruis door pastoor Reijnen van de drie parochies ingezegend.

Heel nieuw kruis

Nu terug naar het wegkruis aan de Kelderweg te Eys.

In oktober 2007 werd het kruis - omgevallen - gevonden. Oorzaak was dat de verticale balk van het wegkruis helemaal verrot was. Meteen werd vastgesteld dat hier een heel nieuw kruis gemaakt moest worden.

Goede raad was duur, begin maar eens aan een kruis van ca. 2 meter hoog en balken van 10 cm dik.

VMBO-leerlingen

Een lid van de werkgroep wegkruisen kwam op het idee om eens te informeren bij de Scholengemeenschap Sophianum VMBO, afdeling bouw te Nijswiller.

De heer Ben Boumans (techniek-teamleider) reageerde direct enthousiast op onze vraag.

Volgens de heer Boumans van het Sophianum is het de bedoeling dat VMBO-leerlingen vaker historische wegkruisen gaan opknappen. Wij willen dat minimaal een keer per jaar doen. Het is niet alleen een praktische opdracht, maar ook een goede manier om leerlingen maatschappelijk betrokken te maken bij het cultureel erfgoed van Zuid-Limburg.

Een nieuw wegkruis maken

Ook worden er in de reguliere lessen allerlei speciale opdrachten uitgevoerd, maar een nieuw wegkruis te maken ontbrak nog aan deze bijzondere lijst van opdrachten.

Er komen bijzondere technieken aan te pas en die leer je niet zomaar in een gewone les.

Dit was voor hen een speciale praktische opdracht waar ze met plezier en enthousiasme aan gewerkt hebben, aldus hun docent bouwtechniek de heer Jef Kersemakers.

Het nieuwe wegkruis werd op vrijdag 19 juni 2009 door pastoor Reijnen ingezegend.

Frans Frijns en Wiel Wenders,
IVN Eys



Pastoor A. Reijnen bij de inzegening van het kruis aan de Karstraat. De drie cirkels symboliseren de drie dorpen Eys, Wahlwiller en Nijswiller.



Het tekstbord met de bede om bescherming.



Inzegening van het kruis aan de Kelderweg door pastoor Reijnen. Naast hem Wiel Wenders, coördinator van het IVN Eys en Bertien Wenders, die een zelfgemaakt gedicht voordroeg.

Een chinees gekruisigde Christus

Wie wel eens langs een reisbureau loopt moet het zijn opgevallen. China, als reisbestemming, is "booming". Al in de aanloop naar de Olympische Spelen zette de Chinese regering een gigantisch charmeoffensief in om buitenlanders te lokken. En China heeft heel wat te bieden. Een eeuwenoude cultuur van een dusdanige nivo dat je je al gauw nederig gaat voelen. In de tijd dat onze voorouders nog met knuppels achter mammotten aan joegen, werden in China al kunstvoorwerpen en bouwwerken gemaakt van een ongekennde schoonheid. Vooral de gedetailleerdheid daarvan is vaak van een bijzondere klasse.

Wordt dan een bezoek aan China tegen een aanvaardbare prijs aangeboden, dan overweeg je al snel om te gaan. En ze willen het liefst dat je dat doet in groepsverband. Want dan kunnen ze het verstrekken van visa koppelen aan het reisschema. Je mag gerust alle culturele hoogtepunten komen bezichtigen maar ze dwingen je wel min of meer om daarnaast allerlei commerciële activiteiten af te werken.

Grote Muur

Het bezoeken van het klassieke China is niet compleet zonder bezoek aan de Grote Muur. Oorspronkelijk bijna 8000 kilometer lang zijn er iets meer dan 6000 kilometer bewaard gebleven. Daarvan is een heel klein gedeelte toeristvriendelijk gemaakt. Vanuit Beijing gaan de georganiseerde trips naar Badaling en daar is inderdaad een prachtig stuk muur te zien. Onderweg naar de muur is er een verplicht bezoek aan een winkel met de fantastische naam "Beijing Dragon Landsuperior Jade Gallery". Eenmaal binnen weet je niet waar je moet kijken. Enorme ruimtes met tig-duizend voorwerpen van jade. Daar tussendoor lopen heel veel bevallige jonge verkoopsters die menen een aanslag te moeten plegen op je portemonnee: "Spesjul plaais fol joe sul".

Het is werkelijk schitterend wat allemaal van jade is gemaakt. Manshoge beelden (shipping all over the world) en verfijnde snuisteren in een niet voor te stellen overvloed. Het aantal Boeddhabeelden bijvoorbeeld doet vermoeden dat er voor elke Chinees een exemplaar is gemaakt. Een evenzo grote hoeveelheid beelden van Confucius valt ook niet te negeren.

Gekruisigde Christus

Al zwerfend door de immense hal sta ik ineens met stomheid geslagen. Tussen alle krimkraam in staat een gekruisigde Christus! Slechts één exemplaar van een centimeter of twintig hoog, dus ik had er gemakkelijk overheen kunnen kijken. Dat Chinezen meesters zijn in het namaken mag gevoeglijk bekend zijn. Maar het blijft frappant dat ze de Gekruisigde Heer ook in de verkoop hebben opgenomen.

Het kruis is opgesteld in een van spiegels voorziene glazen kast waarboven een hele batterij halogeenspotjes. Dat maakt het lastig om te fotograferen. Maar op de foto is toch redelijk te zien, dat de maker van dit beeld wel een heel merkwaar-

dige kijk heeft gehad op hoe je een gekruisigde Christus moet uitbeelden. En het laat zien, dat jade absoluut ongeschikt is voor het verfijnd weergeven van details.

Badslippers

Dat wat een houten kruis moet voorstellen is bijna een bed breed. En het valt niet te ontkennen dat de Heer niet bepaald slank is. Waarschijnlijk omdat de maker niet precies wist wat de wond in de zijde van de Heer voor betekenis heeft is er iets geknutseld wat nog het meest lijkt op een tak met bladeren. Het gezicht heeft een bijzonder vredige uitdrukking en is voorzien van een volle ringbaard en een flinke bos haar. Aan een doornenkroon heeft de kunstenaar zich niet gewaagd. Het meest merkwaardige echter zijn de voeten. Je zou zweren dat ze Christus badslippers hebben aangetrokken voor het kruisigen!

Niet gekocht

Voordat iemand de vraag stelt, nee, ik heb het kruis niet gekocht. En het valt te betwijfelen of het ooit verkocht zal worden. Daarom kan ik U van harte aanbevelen om er zelf naar te gaan kijken! Aan wat men u in China nog meer laat zien is trouwens niets verkeerd.

Ed. van Gelder



De Chinese Christus met rechts onder de fotograferende schrijver van het artikel.

Feestelijke herplaatsing en inzegening van het Heilig Hartbeeld in Stein

Het Heilig Hartbeeld, voorstellende een Christus figuur, werd in 1925 in de periode van pastoor Hub Rongen (1918 – 1941), die een groot voorstander was van de jaarlijkse H. Harthulde, geplaatst in het midden van de Kruisstraat in Stein. Het beeld werd geflankeerd door 2 engelen als toortsdragers. Het beeld werd in het begin van de jaren zestig wegens de aanleg van de Halstraat verplaatst naar zijn huidige standplaats bij de Asseve-dostraat.

Werkgroep Kleine Monumenten

Zoals bekend mag zijn, is er een Stein een actieve Werkgroep Kleine Monumenten. Deze werkgroep zorgt in samenwerking met de gemeente ervoor, dat conform het meerjaren restauratieprogramma heel veel kleine monumentjes (o.a. kapellen en kruisen) goed opgeknapt zijn en onderhouden worden. Ook grotere beeldengroepen wil men voor zover als mogelijk is voor het nageslacht behouden. Te denken valt aan dit H. Hartbeeld.

Bekrast, vervuild en mosvorming

De werkgroep had al lang het plan opgevat om de beeldengroep te restaureren, want dat was dringend



Lei van Mulken, restaurateur van het H. Hartbeeld, kan tevreden zijn.



De inzegening door kapelaan P. Lipsch

noodzakelijk: de achterkant was bekrast, vervuild, vertoonde mosvorming en scheuren, het voegwerk was gedeeltelijk weg en de onderrand was beschadigd. Van het Christusbeeld was de neus flink beschadigd, de vingers van de linkerhand ontbraken en de rechterhand miste duim en wijsvinger. De inscripties P (Pax), A (Alpha) en O (Omega) waren grotendeels verdwenen.

Bij de rechter en de linker engel ontbraken de tootsen.

Restauratie

Dank zij de financiële ondersteuning van het kerkbestuur St. Martinus, van de gemeente Stein, een donatie uit het Rabobestfonds (Beek-Stein), een symbolische bijdrage van de provincie Limburg en enkele particuliere giften kon de werkgroep twee jaar geleden

een begin maken met de ontmanteling (een precieswerkje, verricht door Ton Meijers) en werd de beeldengroep overgebracht voor restauratie naar het atelier van Lei van Mulken in Berg aan de Maas.

In zijn werkplaats heeft hij de afgelopen twee jaar de beeldengroep een broodnodige "facelift" gegeven en daar waar nodig zijn de ontbrekende lichaamsdelen opnieuw gebeeldhouwd.

Lei van Mulken heeft deze restauratie op een geweldig wijze uitgevoerd. Thans staat het uit 1925 daterend monument na terugplaatsing en grondige reiniging door de firma Koenders weer te pronken in zijn oude luister.

Het H. Hartbeeld staat uiteraard weer op dezelfde oude sokkel met hierop een vierkante uitsparing.

De linker- of de rechterzij ?

Daarin staat een kruis met v-vormig ingesneden einden met op de hoeken engelen als toortsdragers.

Herplaatsing

Op zaterdagmiddag 14 november 2009 was de feestelijke herplaatsing en inzegening gepland. Dat gebeurde in aanwezigheid van vele genodigden en buurtbewoners en met muzikale medewerking van de Soci t  St. Martin, fanfare de Stein .

Voorzitter Spronkmans memoreerde nogmaals de desolate toestand van het beeld voor de restauratie en verwees naar het talent van de restaurateur.

Wethouder Jos  le legde in haar toespraak de vergelijking tussen het hart van Jesus en het afgebrande hart van Stein (winkelcentrum) en sprak de wens uit, dat Stein voor verdere rampen gespaard zou blijven.

Tenslotte liet pastoor Bronneberg de eer aan kapelaan P. Lipsch om het beeld in te zegenen. De kapelaan kweet zich goed van deze taak en zodoende werd Gods zegen over de beeldengroep afgeroepen.

Afsluitend bedankte Piet van M lken alle aanwezigen en sprak de wens uit dat de beeldengroep niet weer door vandalisme en vernielingen getroffen zou worden. Daarna konden de genodigden genieten van koffie en wat lekkers in de aula van Basisschool De Br k.

*Namens de Werkgroep Kleine Monumenten,
Piet van M lken, secretaris.*

Foto's: Jan Berix

Het eerste full colour nummer van "Kapellen en Kruisen", toen nog onder de naam "Nieuwsbrief", opende met een artikel over de "Verkeerde Lieveheer" van Lanklaar.

Een brandend probleem was ontstaan in het Belgische Lanklaar, waar de Christus op het kruisbeeld aan het kanaal het hoofd naar links draagt. Dat is tamelijk ongebruikelijk, omdat aan zijn rechterzijde de goede moordenaar hing.

Een probleem van dezelfde orde wordt ingebracht door Lei Peeters uit Oh  en Laak, die zegt bij restauraties van corpussen op de vraag te stuiten aan welke kant van het lichaam van Jezus de bloeddruppels dienen te worden aangebracht.

Lei Peeters heeft er het Johannes-evangelie op nageslagen, maar dat geeft geen uitsluitsel.

De vraag wordt nu voorgelegd aan de lezers van "Kapellen en Kruisen". Wie kent richtlijnen of gebruiken op dit punt: aan welke zijde van Christus dienen de bloeddruppels te worden aangebracht ? Uw bericht neemt de redactie graag in ontvangst.



Op dit kruis in Panheel, waarop Jezus overigens recht voor zich kijkt, zijn de bloeddruppels op de rechterzij aangebracht.

Petruskapel in Thorn

Hij huilt bittere tranen

Rond het Limburgse Thorn kun je een prachtige wandeling maken langs maar liefst veertien wegkapelletjes van evenzoveel heiligen. Tegen een bosrand ten oosten van het "witte stadje" staat een Petruskapelletje met een beeld, dat me erg trof. Wat mij verraste, was dat Petrus wordt afgebeeld tijdens zijn allerzwakste moment, vlak voordat de doodstraf over Jezus wordt uitgesproken. Tijdens het verhoor door de hogepriester zit Petrus buiten bij het personeel. Daar wordt hij herkend: "Jij hoort ook bij die Jezus!" Tot drie keer toe vloekt en zweert hij angstig "Ik ken die mens niet." Dan kraait er een haan en schiet hem door het hoofd wat Jezus had gezegd: "Voordat de haan kraait, zul je me drie keer verloochenen". Petrus gaat naar buiten en huilt bittere tranen (Matteüs 26, 69-75).

Meestal wordt Petrus afgebeeld met de "sleutels van het Koninkrijk" die Jezus hem gegeven had als eerste kerkleider.



In de koepel van de Sint Pieter te Rome staat met imposante letters "Tu es Petrus ..." Gij zijt Petrus en op deze steenrots zal ik mijn kerk bouwen. Het beeldje in dat wegkapelletje laat een heel andere kant van diezelfde Petrus zien: dat hij ook maar een mens is die fouten kan maken, maar daar ook verschrikkelijk veel spijt van heeft.

Mensen die in Thorn langs dit kapelletje wandelen, kunnen zich met deze Petrus identificeren. Ze weten van zichzelf, dat ze soms sterk, maar soms ook heel zwak kunnen zijn. Je kunt stevig door de mand vallen en jezelf dan heel klein en wanhopig voelen: "Hoe heb ik toch zoiets stoms kunnen doen?" Je kunt vervolgens proberen geen gezichtsverlies te leiden en je voor de buitenwereld "groot houden". Beter is toch om je verdriet en je zwakheid niet te verstoppen. Haal die grote witte zakdoek maar tevoorschijn en huil je ellendig gevoel van je af.

Het moet een grote troost zijn voor bijvoorbeeld de paus, dat Jezus een "gewone" en dus zwakke mens uitkoos om zijn kerk te leiden. Waarom zou een paus geen spijt mogen betuigen over iets stoms dat hij gedaan of gezegd heeft? Oprechte spijt heeft Petrus uiteindelijk tot een groot mens en een geloofwaardig kerkleider gemaakt.

Henk Erinkveld CSSR



Gebeden, wensen, vragen in een Limburgse wegkapel

In veel kapellen kun je ze vinden: het boek voor de intenties. Wim van Diepen liep zo maar een kapel binnen en schreef een aantal intenties op. Een bloemlezing.

H. Maria, moeder van God, bidt voor al wat leeft over de gehele wereld. Wij danken U.

Ik vind het een mooie kapel. Groetjes, Femke en Jelle.

Help mij, zodat ik mijn dementerende moeder kan begrijpen en geduld genoeg heb.

Pap, 4 jaar dood. Je zoon Luuk. Mis je !!

Bidt ervoor, dat ook voor ons het geluk is weggelegd en dat ons donderdag goed nieuws gebracht wordt en de koop van het huis door kan gaan. Ik dank U alvast bij voorbaat.

Een moment van gebed in deze wereld van waanzin.

Krijg ik morgen a.u.b. mijn kettinkje terug ?

Sind Jakobspilgerinnen auf dem Weg nach Roermond und freuen uns in dieser schönen Kapelle einkehren zu dürfen. Liebe Grüsse, Jutta, Addi und Petra.

Hallo Opa, jammer dat je dood bent. Groet van Femke, je kleinkind.

Hallo Opa, al 4 jaar dood. Jammer. Kus, Jelle, je kleinkind.

Voor Tom, Niek, Monique, Jos, Jaap, Ome Herman, Inez, Hans en Merel. Bedankt voor alle steun die we allemaal nodig hebben.

Oma en Jopie bedankt voor al jullie hulp, ook voor ons samen. Dank jullie wel Lieverds.

Lieve God, Maria, Jezus ik wil heel veel geluk hebben en geld winnen vandaag met een lot. Dank U wel God.

Voor een spoedige genezing ! H en J.

Lieve Maria en Jezus, ik hoop dat U mij helpt. Ik heb Uw hulp nodig. Ik heb een vrouw en een kind en moet gezond blijven voor altijd. Kunt U mij alstublieft helpen. Dank U wel.

„Eenzaam maar niet alleen“ O.L.V. ik bid voor ons gezin.

Dank U voor het heerlijke Pieterpad. Wijk bij Duurstede-Leersum.

Ik hoop dat Marie-Helene snel beter wordt.

Bedankt Moeder Maria Merci Beaucoup. A.H.

Ik hoop dat ik eens gelukkig wordt en meer te besteden heb.

Floor is vandaag overleden. Ze mocht maar 14 jaar oud worden. Floor hou een plaatsje vrij hier boven. L.

Ik bid dat U hem snel komt halen en verdere pijn bespaart.

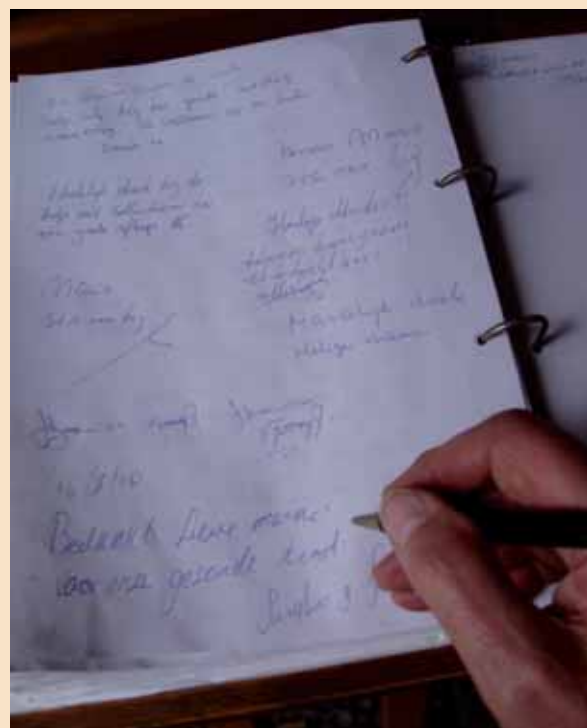
Een kaarsje als dank voor ons grote feest, dat we gezond hebben mogen meemaken. En dat ik na vier dagen ziekenhuis weer gezond ben.

Voor mam, dat de Engelen haar mogen begeleiden naar het paradijs .

H. Maria, een beetje geluk voor onze dochter. Dank U.

Maria zorg voor onze kinderen en voor ons.

Dominique, 11 jaar. Zorg goed voor alle dieren groot en klein. Ze betekenen net zoveel als wij. Bedankt Maria.



Laat mijn schat weer gezond thuiskomen.

Lieve moeder Maria, zorg voor verlichting van de pijn van een ernstig zieke. Samen met Senn en opa een kaars aangestoken, opdat we allen gezond blijven. Bedankt Maria.

Lieve God, Maria, Jezus :ik hou van jullie. Zorg goed voor mijn oma en voor de mensen waar ik van hou. In de naam van de vader, zoon, heilige geest amen.

Lieve Maria, wilt U alstublieft bidden dat ik morgen mijn praktijk examen mag halen en donderdag mijn theorie examen en dat we allemaal gezond mogen blijven en dat ik en mijn vriend altijd bij elkaar blijven. Bedankt Maria.

Bedankt Maria voor de goede uitslag, het geeft mij weer de kracht om verder te leven.

Moeder Maria, help ons a.u.b Genees mijn vrouw aan haar benen. Ik hou van haar en wil haar nog niet missen. Mijn zoon gaat 4 april op voor zijn rijbewijs. Zou U hem willen bijstaan? Bid voor ons. (M.M. en S.)

Kapel Berenbos in Kerkrade

Het kapelletje staat er wat verloren bij, op die vlakke nabij Rolduc. Zou het bouwsel daar altijd gestaan hebben ?

Of is het een van de vele kapellen, die ten gevolge van stedenbouwkundige uitbreidingen elders het veld heeft moeten ruimen ?

Frits Sprokel, bekend figuur in Kerkrade, weet alles van de kapel en was nauw betrokken bij initiatieven, die er toe leidden, dat de kapel zijn huidige, en voorlopig laatste standplaats kreeg.



Vier nauw bij de Berenboskapel betrokkenen:
v.l.n.r. Harm Römgens, Piet Mehlkop, mevrouw Debets en Frits Sprokel. Op de achtergrond het complex Rolduc.

Frits Sprokel herinnert zich, dat in het jaar 2000 het Catharinagilde, waarvan hij toen voorzitter was, het initiatief nam om de kapel te herbouwen. De kapel had een lange voorgeschiedenis met als dieptepunt de poging tot verplaatsing van de kapel in 1961.

In de zestiger jaren werden namelijk nieuwe wijken op de tekentafel van de gemeente gepland zonder dat veel rekening werd gehouden met de bestaande omgeving.

Zo zou ook de Mariakapel moeten wijken. Eerder in dat jaar 1961 had het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap, waarvan de vader van Frits Sprokel toen secretaris was, de Gemeente Kerkrade verzocht om de kapel op de bestaande plek te behouden en als dat niet mogelijk zou zijn, te verplaatsen.

De gemeente achtte het daarop raadzaam om gezien de gevoeligheid te kiezen voor een verplaatsing en niet zonder meer voor afbraak van het kapelletje.

Duizend stukken

Op zaterdag, 18 november van dat jaar 1961 was het dan zover. In de voorgaande dagen was de kapel van zijn fundering losgewigd en waren er stalen balken onder geplaatst. Verder had men de buitenzijde van de kapel met baddingen en hoekstalen verstevigd, zodat de kapel als het ware een korset was aangetrokken.

Het hijswerk kon beginnen, de dieplader stond klaar om zijn 10.000 kg zware last naar de nieuwe standplaats

te transporteren.

Nog maar nauwelijks boven de grond gehesen, barstte de kapel uit elkaar. "Kapelletje viel in duizend stukken" kopte De Nieuwe Limburger enkele dagen daarna.

Familie Deutz

De kapel heeft een lange voorgeschiedenis. In het begin van de 19^e eeuw exploiteerde de familie Deutz de hoeve Kloosterrade, gelegen onmiddellijk naast het klooster Rolduc.

In 1846 bouwde de toenmalige eigenaar van de hoeve, Jan Jozef Deutz, in het toenmalige Kloosterraderveld een Mariakapel. Deze kapel had, aldus Frits Sprokel, vanaf het begin grote betekenis voor de Kerkraadse samenleving. Talrijke malen is het kapelletje op schilderijen en tekeningen vereeuwigd en het siert menig gedachtenisprentje. De kapel werd ook jaarlijks aangedaan door de Kerkraadse stadsprocessie, wanneer het diende als rustaltaar. Maar zijn grootste betekenis had de kapel voor de Kerkradenaar, die er zijn stil gebed kwam doen.

Chronogram

Op de voorzijde van de kapel kan men een chronogram ontwaren met een tekst van de vermaarde "chronogrammist" Bernard Grothues uit Hoensbroek, die ook al bij het Catharinagilde is betrokken.

LlVe VroUW
Van aLLe genaDe
Laat UW LICht straLen
oVer roDe en kLoosterraDe

Herbouw

De gemeente had in de vijftiger jaren van de familie Deutz de landbouwgronden rond Rolduc en ook het Mariakapelletje verworven. Een van de voorwaarden bij de grondverkoop was, dat de kapel op dezelfde of een andere plaats behouden zou blijven.

Het Catharinagilde kreeg dan ook al spoedig vergunning van de gemeente om de kapel weer op te bouwen. Gezien de omvang van de kapel bleek een echte bouwvergunning niet nodig.

De kapel zou echter niet herbouwd worden op de plaats, die in 1961 was voorzien. Gewijzigde inzichten leidden er toe, dat de kapel een plekje kreeg in de ruimte ten oosten van de Roerlandbaan. Min of meer vóór het kloostercomplex Rolduc. En dan blijkt maar weer eens hoe ingewikkeld de bouw van zo'n bescheiden kapelletje is. In het boekje, dat Frits Sprokel over de geschiedenis van de kapel schreef, kan men lezen over bouwtekeningen, smeedwerk, betonnen platen, over een koperen interieurkoepel, over timmerwerk, zinken daken en verfwerk. Men leest er over het bedelwerk bij bedrijven om materialen gratis of voor een zacht prijsje te bekommen. En dan is er natuurlijk de organisatie en de coördinatie van zo'n complex project, waarbij zeker zo'n tien mensen zijn betrokken. Eind mei komt de kapel gereed en op zondag, 2 juni 2002 wordt de herbouwde kapel onthuld door mr. Camille Zillekens, nazaat van de familie Deutz. Daarna is de kapel door mgr. Frans Wiertz, Bisschop van Roermond, plechtig ingezegend.

Het gezelschap in overleg over de inrichting van de kapel.



Et Kloëster-kapelsje

Der weg veurt mich durch Rolducs velder,
Noa dat kapelsje, òd mar net.
Hoeëg in de lôêët, doa zingt zoeë helder
Der lieëver nog zie dankjebed.
Vuur ët kapelche ing módder sjtêët,
Veer kingërchëre um hor sjtunt;
Ze klaagt de Módderjoadës hor lêêd
En vroagt hor hulp, went mieë nog kunt.

Iech blief tsëruk, wil hör nit sjtuure
In dat vertrouwóngsvol jebed
Mar wat is dat ? Wat mos iech huure ?
De kingër zinge zoeë ring en net:
"Maria, Maienkönigin !
Dich wil der Mai begrüssen;
O seg'ne seinen Anbeginn
Und uns zu deinen Füßen".

Mariabeeld

Het oorspronkelijk in het kapelletje aanwezige Mariabeeld is inmiddels in restauratie. Het is nog maar de vraag, of dit eikenhouten beeldje teruggeplaatst zal worden. Inmiddels staat er een ander beeld, afkomstig van het verdwenen Ursulinenklooster op de Holz.

De laatste overste van dit klooster, zuster Gemma Küppers, tevens beschermvrouwe van het Catharinagilde, zorgde er voor, dat dit beeld een goede plaats kreeg. Eresaluut

Eresaluut

Een eresaluut mag gebracht worden aan degenen, die sinds de heroprichting de kapel dagelijks onderhouden en er elke dag een kaars opsteken en er de bloemen verzorgen.

Het betreft de inmiddels 84-jarige Piet Mehlkop, lid van Verdiensten van het Catharinagilde en zijn assistente, mevrouw Debets, de moeder van gildelid Ted Debets, die in de toekomst hiervoor zal zorgen. Ook gildelid Harm Römgens verdient lof. Hij zal vóór de meimaand jaarlijks zorgen voor een verfbeurt van het smetteloos witte kapelletje, dat voorheen elk jaar geveerd werd door de overleden gildevrind Peter Wierts.

Ben Brader

Hagelkruis Wilhelminalaan te Echt

Hagelkruisen werden geplaatst na misoogst door hagel of storm. Ook werd er gebeden bij grote droogte, bij ziekte en begrafenissen. Waarschijnlijk werd het hier genoemde hagelkruis opgericht nadat de omgeving van Echt in 1703 kort na elkaar door zwaar noodweer werd getroffen. Zware hagelbuien vernielden in dat jaar de gewassen op de velden in Echt en omgeving.

Kruisen op palen

Hagelkruisen werden bij voorkeur op hoge houten palen angebracht zoals nog aanwezig in Stokkum en Kilder in Gelderland. De kruisen zijn hier angebracht op palen met een hoogte van 15-20 m. Bij hagelkruisen werden jaarlijks, tijdens de Kruisdagen brood- of roggeoffers aan de armen gebracht. Tijdens de Kruisdagen trok men, drie dagen voor Hemelvaart, door de velden biddend voor een goede oogst. In de litanie van de Kruisdagen staat onder meer: "Dat wij bespaard mogen blijven voor bliksem en noodweer, voor de gesel der aardbeving."

Boenderkaart

Het hagelkruis op het plantsoentje aan de Narcissenstraat-Wilhelminalaan wordt reeds aangegeven op een Boenderkaart van 1715. Het staat dan aan de kruising van de *wegh naer't Hengen* en de *Heyrwegh*, de huidige kruising van de Wilhelminalaan en de Narcissenstraat waar het tot 1970 heeft gestaan.

Herplaatsing

In januari 1970 werd pastoor H.J. Houben van de Pius X parochie in kennis gesteld van het voornemen van de gemeente Echt het kruis te verplaatsen. Het kruis dat op gemeentegrond stond, was bij de uitvoering van de aldaar geplande woningbouw enigszins beschadigd.

Aangezien het kruis op het hoekpunt Wilhelminalaan - Oude Grote Baan (nu Narcissenstraat) bij verdere woningbouw ter plaatse in de toekomst toch moest verdwijnen, werd het ter reparatie door de technische dienst afgebroken. Na gereedkomen werd het bij de gemeentelijke dienst opgeslagen. In overleg met de parochie werd het kruis een tiental meters verder herplaatst in het reeds genoemde plantsoentje.

L. Theelen,
Stichting Kruisen en Kapellen Echt



Het hagelkruis op de kruising van Wilhelminalaan en de Narcissenstraat



Een hagelkruis in Twente



De kaart van Boender van 1715

Domme baldadigheid in Hunnecom

Jan Jansen uit Nuth meldt ons, dat in de buurtschap Hunnecom nabij Nuth in de nacht van 19 december 2009 wel een heel ergerlijke vorm van baldadigheid heeft plaatsgevonden. Men is er niet voor teruggeschrokken om 105 jaar na plaatsing, het devotiekruis aan de Kampkensweg te vernielen. Dit moet met bruto geweld gebeurd zijn, want zelfs de hardstenen sokkel is daarbij in zijn geheel gebarsten.



Het kruis, toen het onheil nog niet was geschiedt.

Het fraaie kruis is in 1904 bekostigd door de gezusters Slangen. Zij woonden in Oud-Hunnecom en hebben het initiatief voor oprichting van dit kruisbeeld genomen na een gebedsverhoring. Na een door hen gehouden Noveen voor een ernstig zieke tante, zou deze namelijk zijn genezen.



Het kruis met bruto geweld van zijn sokkel gerukt.

Na ontdekking van het gemolesteerde wegwakruis zijn meteen in samenspraak met de gemeente Nuth acties ondernomen om dit historische landschapselement in oude glorie te herstellen. Een grote kostenpost is daarbij echter de vernielde sokkel. De restauratiekosten bedragen circa €1.400 exclusief het zandstralen en schilderen van het kruis!

Nog los van de onkosten blijven we zitten met de vraag wat iemand in godsnaam bezielt om een kruisbeeld te vernielen? Gelovig of niet, zo iets is in ieder geval volkomen respectloos. Jan Jansen kan zich hier in ieder geval helemaal niets voorstellen.

Tekst en foto: Jan Janse (Nuth)



Het verdwenen memoriekruis in Retersbeek

Luc Heres uit Voerendaal las in het juli-nummer (43) van "Kapellen en Kruisen" het artikel van Wiel Oehlen over het verdwenen memoriekruis van H. Moonen in Retersbeek. Retersbeek ligt even ten noorden van Voerendaal dus daar wandelt of fietst hij regelmatig en hij kent dit memoriekruis goed. 's-Winters altijd goed zichtbaar maar, 's-zomers vaak verscholen in het hoge gras, want het is een klein kruisje. Een aantal weken liep Luc weer eens langs deze locatie met het artikel van Wiel Oehlen in het achterhoofd. Inderdaad, het kruis staat niet meer op de locatie waar het stond. Daar is alleen nog een gat in de grond te zien. Wat ik echter ook zag is, dat het kruis een dertigtal meters verderop (iets meer richting Retersbeek) weer opnieuw is opgericht. Het staat nu op een klein sokkeltje en staat iets hoger in het talud, waardoor het een stuk beter zichtbaar is van de weg af.



Kruis met stenen in Slenaken

Jan Maessen uit Brunssum is gefascineerd door kapellen en kruisen. Op een van zijn wandeltochten door het heuvelland werd zijn blik getrokken door een kruisbeeld net buiten Slenaken waar wel het kruis, maar geen Onze Lieve Heer meer aanwezig was. Dat viel hem als eerst op, maar vervolgens trok het mooi opgestapelde stenen in het kruisbeeld zijn aandacht.

Ze waren te nauwkeurig gestapeld om er zo bij te liggen. Wellicht, dat een van onze lezers een verklaring heeft. Uw reactie wordt bij de redactie ingewacht.



Het kruis met de opgestapelde stenen.



Molderkapel Maasbracht